

**Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги
Давлат бошқаруви академияси**

ЖАМИЯТ ВА БОШҚАРУВ

**2019
№ 2 (84)**

1997 йилдан нашр этилади.

Тошкент – 2019

ЖАМИЯТ ВА БОШҚАРУВ

Бош муҳаррир:

Касимов Р.С.

Таҳрир ҳайъати:

Азизов Х.Т.
Алимов Б.Б.
Бекмуродов М.Б.
Раҳимова Д.Н.
Тошматов Ш.А.
Маҳкамов О.М.
Раҳманов Қ.С.
Умарова Н.Т.
Хамедов И.А.
Чўтпўлатов М.Ч.

Таҳририят:

Кабулова Д.Б.
(масъул муҳаррир)

Муҳаррир:

Абдуллаева Г.Л.

Мусахҳиҳлар:

Абдуллаева М.С.
Шорихсиева А.Ф.

Техник муҳаррир:

Юлдашев А.Ж.

Муассис:

Ўзбекистон Республикаси
Президенти ҳузуридаги
Давлат бошқаруви академияси

Журнал Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги
Олий аттестация комиссияси томо-
нидан ижтимоий-иқтисодий фанлар
йўналиши бўйича олиб борилаётган
тадқиқотларнинг натижалари асоси-
да ёзиладиган илмий мақолаларни
нашр этишга тавсия этилган омма-
вий ахборот воситалари жумласига
киритилган.

Таҳририят манзили:

100003, Тошкент,
Ислом Каримов кўчаси, 45
Мурожаат учун телефон:
232-60-76, 232-60-77

E-mail: Jurnal95@dba.uz

Буюртма:
ISSN 2181-7340

Журнал Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва ахборот агентлиги
томонидан 2013 йил 10 апрелда 0201-сон билан рўйхатга олинган.
Мақолаларда келтирилган иқтибослар, далиллар, рақамлар ва
маълумотларнинг аниқлиги учун муаллифлар жавобгар.
Журналдан кўчириб босилганда манба кўрсатилиши шарт.

Мундарижа/Содержание/Contents

Ушбу сон мавзуси:

Илғор методлар ва технологиялар давлат бошқарувини такомиллаштиришнинг муҳим омилдир

Тема выпуска:

Передовые методы и технологии – важный фактор совершенствования государственного управления

Issue subject:

Innovative methods and technologies are important factors of the improvement of public administration

Далатчилик алгоритми / Алгоритм государственности / Algorithm of statehood

5 Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон ёшларига байрам табриги

8 Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигидаги йиғилишлар, учрашув ва ташифлар хроникаси

Иқтисодий соҳадаги долзарб масалалар / Актуальные вопросы в сфере экономики / Current issues in the economic sphere

14 Иса ХАМЕДОВ, Акбар МУСАЕВ, Иван НИКОНОВ. О стратегии и первоочередных мерах по повышению позиции Республики Узбекистан в международном рейтинге "Doing Business" (ведение бизнеса)

22 Улуғбек МАДРАҲИМОВ. Барқарор иқтисодий ўсиш сифатининг назарий асослари ва ривожланиш босқичлари

32 Гулнора ИСМОИЛОВА. Макроиқтисодий ривожланиш ва унга таъсир этувчи омиллар

38 Наима ХАШИМОВА. Совершенствование механизмов генерации инвестиционного потенциала в целях обеспечения устойчивого экономического роста Узбекистана

50 Дилфуза РАХИМОВА, Гўзал УМАРОВА. Ўзбекистонда тўқимачилик саноатининг ривожланиш стратегияси

Бошқарувнинг замонавий усуллари / Современные методы управления / Modern stules of Managment

61 Xayitjon TURDIYEV. The contemporary perspectives of interaction between parliament and government in Uzbekistan

67 Гулнора СИЯЕВА. Маҳаллий ҳокимият органлари томонидан социологик дискурстан фойдаланишнинг ўзига хослиги

72 Ақтам ХОЛОВ. "Ақлли" бошқарув принципларига босқичма-босқич ўтиш масалалари

80 Анвар ГАФУРОВ. Ахборот тизимларидан самарали фойдаланиш асосида "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамияти бошқарувини такомиллаштириш усуллари

Фуқаролик жамияти / Гражданское общество / Civil Society

90 Мавлюда ҒАФҒОРОВА. Миллий менталитетда кечаётган ўзгаришлар жараёнида оилادا қизларнинг тарбияси масалалари

Анвар ГАФУРОВ,
*Ўзбекистон Республикаси
Президенти ҳузуридаги
Давлат бошқаруви академияси
таянч докторанти*

АХБОРОТ ТИЗИМЛАРИДАН САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШ АСОСИДА "ЎЗБЕККЎМИР" АКЦИЯДОРЛИК ЖАМИЯТИ БОШҚАРУВИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ УСУЛЛАРИ

Жаҳонда XX аср - бошқарув асри номи билан тарихда қолган бўлса, XXI аср эса маҳоратли бошқарув асри деб саналмоқда. Чунки маҳоратли аср дейилишга сабаб, бугунги кунимиз нафақат бошқарувга боғлиқ, балки маҳоратли бошқаришга қаратилмоқда. Технологиялар салоҳияти ўзаро муомала қилиш ва ахборот айирбошланишнинг принципаал жиҳатдан янги шакллари ва имкониятларини очади, иқтисодий ислохотлар ва мамлакатнинг демократик ривожланиши жараёнларини жадаллаштириш имконини яратади.

Мамлакатимизда олиб борилган ижтимоий-иқтисодий ислохотлар даврида давлат хизматлари кўрсатиш тизимининг таркибий қисми ҳисобланган корхоналарда корпоратив бошқарув тизимининг ўрни беқиёсдир. Шу жумладан, Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегиясида "корпоратив бошқарувнинг замонавий стандарт ва усуллари жорий этиш, корхоналарни стратегик бошқаришда акциядорларнинг ролини кучайтириш"¹ каби вазифалар белгиланган. Шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг 2035 йилгача ривожланиш Стратегияси концепциясида 2025 йилга қадар корпоратив бошқарув стандартларини кўтаришга ҳамда 2035 йилга қадар технологик жараёнларни бошқариш бўйича тажриба алмашиш ва корпоратив бошқарувнинг замонавий усуллари

жорий этиш, корхоналарни техник ва технологик қайта жиҳозлашни ташкил этиш ишларини фаоллаштириш, шунингдек, корпоратив бошқарув амалиётига, шаффофлик ва ҳисобдорлик устидан назоратни ривожлантириш² каби аниқ вазифалар белгиланди.

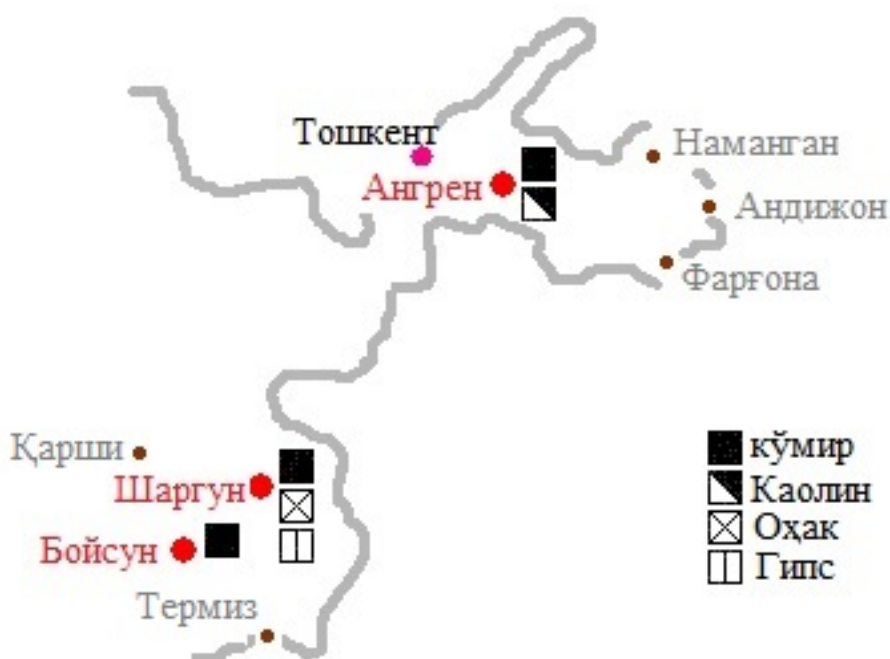
Кўмир саноати мамлакатимиз иқтисодиётида муҳим ўринлардан бирини эгаллайди. Чунки иқтисодиётда ишлаб чиқариш соҳалари ва аҳолини иссиқлик манбаи билан таъминлашда ушбу маҳсулотга талаб юқори бўлиб, у мамлакатимизда иқтисодий ва ижтимоий ўзгаришларни муваффақиятли амалга оширишда муҳим табиий ресурслардан биридир. Юртимизда ҳар йили хонадонларга 1 миллион тонна, ижтимоий соҳа объектларига 400 минг тонна кўмир етказиб берилади. Янги Ангрен ва Ангрен иссиқлик электр станцияларида энергия ишлаб чиқариш учун 4 миллион тонна кўмир ёқилади³.

Юртимизда кўмир электр-энергетика секторининг асосий ёнилғиси ҳисобланади. Ушбу табиий ресурсларнинг 85 фоизидан ортиғи электр-энергетика соҳасига тўғри келади. Шу сабабли ҳам ушбу ресурсга бўлган эҳтиёж ошиб бормоқда. Мисол учун, 2017 йилда кўмирга бўлган эҳтиёж 4.8 миллион тоннани ташкил этди⁴. Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегиясида ушбу соҳага алоҳида эътибор берилганини кўришимиз мумкин, жумладан, 2022 йилга ке-

либ, кўмирни 12 миллион тоннагача кўпайтириш режалаштирилган⁵. Лекин шуни ҳам алоҳида таъкидлаш керакки, ушбу табиий ресурс захираси чекланган миқдорда. Мамлакатимизда аниқланган ушбу ресурс захираси 1832,8 млн. тоннани, жумладан, қўнгир кўмир - 1786,5 млн. тоннани, тошкўмир - 46,3 млн. тоннани ташкил қилади⁶. Шунингдек, ҳали башорат қилинаётган кўмир захираси 3,5 млрд. тоннадан ошади. Республикаимизнинг кат-

та тошкўмир захиралари Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятларига тўғри келади.

"Ўзбеккўмир" акциядорлик жамиятининг асосий фаолияти кўмир ва каолин қазиб чиқаришга йўналтирилган. Ҳозирги кунда Ўзбекистоннинг 3 та конида кўмир маҳсулотлари қазиб олинади, булар: Ангрен, Шарғун ва Бойсун конлари (1-расм). Ушбу конларда қазиб олинadиган кўмир маҳсулотлари бир-биридан фарқ қилади.

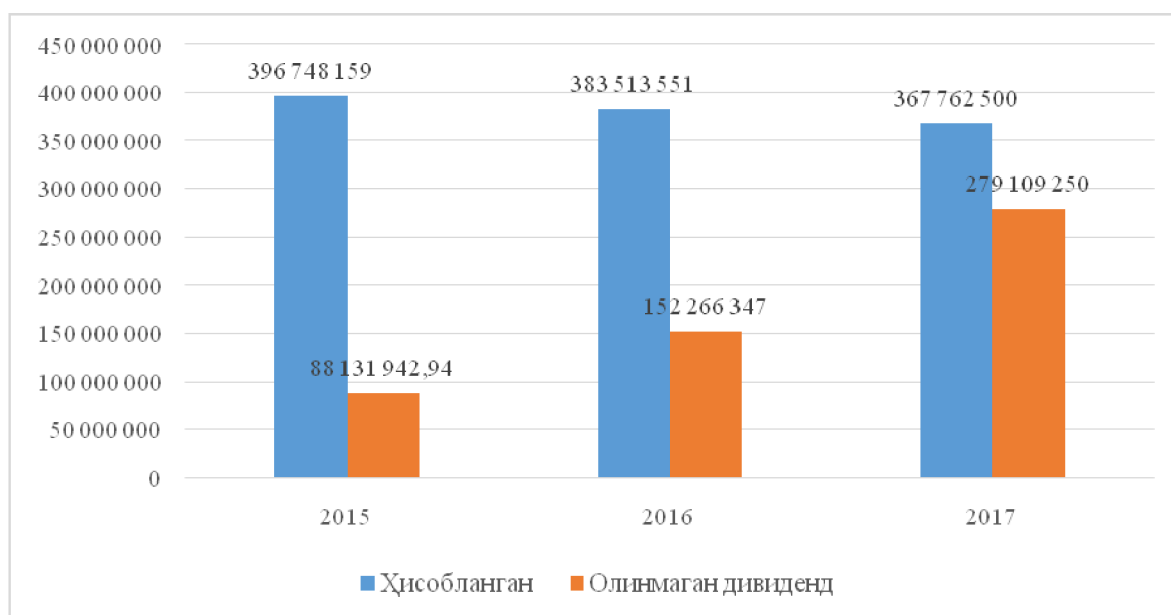

1-расм. Ўзбекистон Республикасида кўмир қазиб олинadиган конлар

Ҳозирги кунда ушбу табиий ресурсни қазиб олиш "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамиятининг қуйидаги ташкилотларида олиш амалга оширилади, булар: "Ширғун-кўмир" акциядорлик жамияти ва "Апартак" масъулияти чекланган жамият. "Ангрен" кўмир конида кўмир захиралари очиқ усулда ишлаб чиқилади. Бундан ташқари, "Еростигаз" акциядорлик жамиятида ерости газлаштирилиши усули билан қўнгир кўмрдан газ ажратиб олади. "Еростигаз" акциядорлик жамияти фаолияти жаҳон амалиётида ўхшаши бўлмаган энг қудратли саноат объекти ҳисобланади. Чунки қўнгир кўмир газга айлантирилиб, кейинчалик Ангрен иссиқлик электр станциясига фойдаланишга берилади.

"Ўзбеккўмир" акциядорлик жамиятининг ўз акциядорларига тўлаган дивидендлари тўғрисидаги маълумотларни таҳлил қилadиган бўлсак (1-диграмма), "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамияти томонидан акциядорлари учун 2015 йилда 396 млн. сўмлик дивиденд ҳисобланган бўлиб, шундан 308 млрд. сўм ўз акциядорларига тўланган, қолган 88 млн. сўм тўланмагани эса 22 фоизни ташкил этишини кўраимиз.

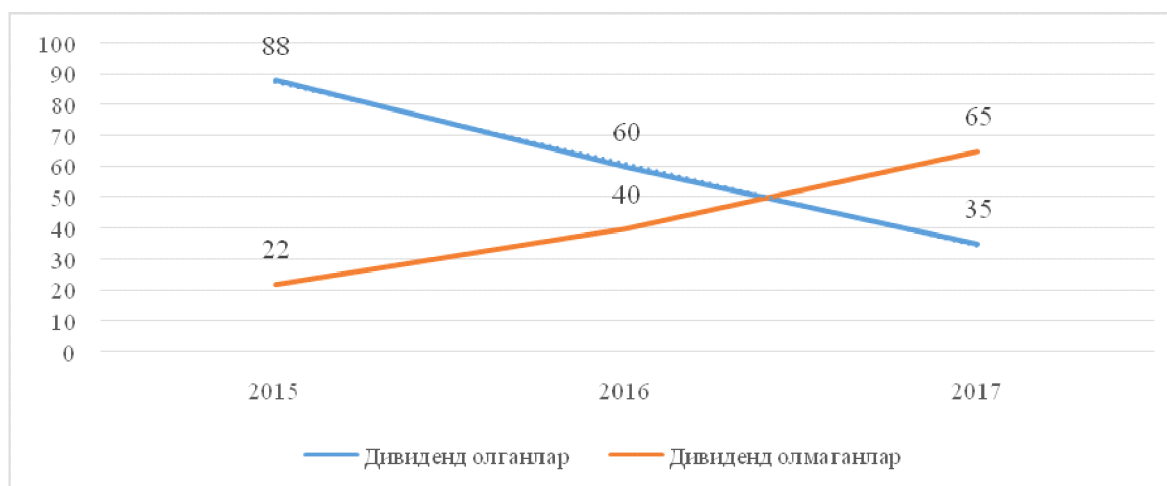
2016 йилда қарийб 383.5 млрд. сўмлик дивиденд ҳисобланган ва шундан сал кам 230 млн. сўми тўланган бўлиб, лекин 152 млн. сўмлик дивиденд тўланмаган, бу эса 40 фоизи демакдир. Кейинги йилда 367.5 млрд. сўмлик дивидендлар ҳисобланган бўлиб, шундан 279 млн. сўми тўланмаган, бу эса 65 фоизни ташкил этади.

1-диаграмма. "Ўзбеккўмир" АЖ томонидан 2015-2017 йилларда ҳисобланган дивидендлар тўғрисида маълумот⁷

"Ўзбеккўмир" АЖ томонидан 2015-2017 йилларда ҳисобланган дивидендларга оид маълумотлар таҳлили шуни кўрсатдики, 2015 йилда ҳисобланган барча дивиденднинг 88 фоизи ўз эгаларига берилган бўлса, қолган 22 фоизи олинмаган, 2016 йилда эса бу кўрсаткич 40 фоизни ташкил этиб, 2017 йилда эса акциядорларга

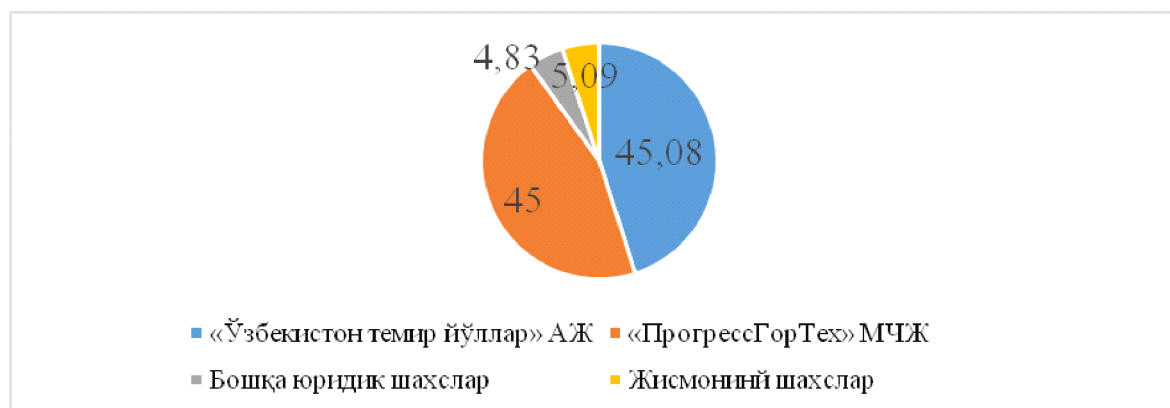
ажратилган дивидендларнинг 65 фоизи олинмаганлигини кўришимиз мумкин. Кўриниб турибдики, 2015 йилда - 22 фоиз, 2016 йилда - 40 фоиз ва 2017 йилда эса - 65 фоиз дивиденд олинмаган. Умуман олганда, "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамияти акциядорларининг дивиденд олмаслиги ўсиб борган (2-диграмма).

2-диаграмма. "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамияти акциядорларининг дивиденд олган ва олмаганлигининг қиёсий динамикаси

Шунингдек, "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамиятининг акциядорлари тўғрисидаги маълумотни 3-диаграммада ҳам кўришимиз мумкин. Ҳозирги ҳолат бўйича, "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамиятининг 90.08 фоиз акциялари "Ўзбе-

кистон темир йўллари" акциядорлик жамиятига қарашли, шундан 45 фоиз акциялар пакети "Прогресс Гор Тех" МЧЖ (Россия Федерацияси) шўъба хўжалик жамиятига ишончли бошқарувчи сифатида берилди⁸.

3-диаграмма. "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамияти устав фондининг тақсимланиши тўғрисида маълумот

Қолган 4.83 фоиз акциялари бошқа юридик шахсларга тегишли. Жисмоний шахслар қўлида эса 5.09 фоиз акция бор. Демак, ҳозирги кунда жамият акцияларининг тақсимланиши қуйидаги кўринишга эга (3-диаграмма). Энди, 2 ва 3-диаграммадаги маълумотларни таққослайдиган бўлсак, ҳозирги кунда жамиятнинг аффилиланган шахсларлари 22 нафарни ташкил этади, шундан 8 таси юридик шахслар, қайсики эмитент жамият устав фондининг 20 фоизидан ошиқ улушига эга⁹. Жамиятнинг жисмоний шахслари эса 7323 нафардир. Умуман олганда, жамиятнинг акциядорлари сони сал кам 7400 нафарни ташкил этади.

Тадқиқотимиз давомида "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамиятининг 426 нафар акциядори ўртасида сўровнома ўтказдик. Ушбу сўровномамиз 12 та саволдан иборат бўлиб, асосий эътибор акциядорларнинг жамият томонидан маълумотлар билан таъминланиш даражасига қаратилди. Ўтказилган сўровномамиз натижаларини таҳлил қиладиган бўлсак:

Сўровномадаги, «"Ўзбеккўмир" акциядорлик жамиятининг акциядориман, чунки...» деб берилган биринчи саволга респондентларнинг 89 фоизи - "ушбу жамиятнинг ходимиман", 11 фоизи - "ушбу жамиятнинг собиқ ходимиман", 9 фоизи - "ушбу жамиятнинг мижозиман" ва қолган 2 фоизи эса турли хил жавоблар беришган, жумладан, ота-онасидан мерос сифатида берилганини кўрсатишган. Ушбу

жавоблардан кўриниб турибдики, респондентларнинг асосий қисми "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамиятининг ходимлари.

Иккинчи берилган "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамиятининг _____ турдаги акциядори ҳисобланаман" деган саволимиз натижаси қуйидагича: 89 фоизи оддий акция (380 нафари), 8 фоизи (34 нафари) ва қолган 3 фоизи (12 нафари) қолган имтиёзли эгалари бўлди. Ушбу жавоблардан кўриниб турибдики, респондентларнинг асосий қисми бу оддий акция эгалари ҳисобланади.

"Менинг ёшим _____" деган учинчи саволимиз натижаси қуйидагиларни кўрсатди: 18 фоизи - "30 ёшгача", 47 фоизи - "31 ва 55 ёшлар ўртасида" ва қолган 35 фоизи - "55 ёшдан катта" деб жавоб беришган. Ушбу жавоблардан кўриниб турибдики, респондентларнинг асосий қисми 31-55 ёшлар ўртасидаги акциядорлар ҳисобланади.

Кейинги "Жамиятнинг акциядори сифатида жамият фаолияти билан боғлиқ маълумотлар билан қандай танишиб борасиз?" деган саволга респондентларнинг 25 фоизи (106 нафар) - "жамиятнинг веб сайти орқали танишиб бораман", 56 фоизи (238 нафар) - "оммавий ахборот воситаларини кузатиб бораман", 15 фоизи (64 нафар) - "жамият хабарлари қизиқарли эмас" ва 4 фоизи (17 нафар) - "маълумотларни топа олмайман" деб жавоб беришган. Ушбу жавоблардан кўриниб турибдики,

респондентларнинг асосий қисми жамият фаолияти билан боғлиқ маълумотларни оммавий ахборот воситалари орқали кузатиб боришини таъкидлашган.

Респондентлардан "Жамиятнинг акциядор сифатида жамиятнинг умумий акциядорлар йиғилишида қўтириладиган масалалар Сизга қизиқарлими?" деб сўралганда: 68 фоизи (290 нафар) - "ҳа", қолган 32 фоизи (136 нафар) - "йўқ" деб жавоб беришган. Ушбу кўрсаткичлар аксарият респондентлар учун "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамияти фаолияти билан боғлиқ маълумотлар қизиқарли эканлигини кўрсатишмоқда.

"Жамиятнинг 2018 йил 5 июлдаги акциядорларининг умумий йиғилиши тўғрисидаги хабарни қаердан билдингиз?" деб берилган олтинчи саволга респондентларнинг 33 фоизи (140 нафар) - "жамиятнинг расмий веб-сайтидан", 42 фоизи (179 нафар) - "оммавий ахборот воситаларидан", 15 фоизи (64 нафар) - "электрон почта орқали" ва қолган 10 фоизи (42 нафар) эса "жамиятнинг масъул ходими телефони ёки смс хабарларидан билганман" деб жавоб беришган. Респондентларнинг аксарият қисми акциядорларнинг умумий йиғилиши тўғрисидаги маълумотни оммавий ахборот воситалари ва жамиятнинг расмий веб сайтидан олганлигини кўришимиз мумкин.

"Жамиятнинг 2018 йил 5 июлдаги акциядорларнинг умумий йиғилишида иштирок этиш Сизга ноқулайликлар туғдирдими?" деб берилган еттинчи саволга респондентларнинг 34 фоизи (145 нафар) - "келиб-кетиш масаласида муаммо бўлгани", 28 фоизи (119 нафар) - "деярли муаммосиз", 32 фоизи (136 нафар) - "йўқ" ва қолган 6 фоизи (26 нафар) - "иштирок этмадим" деб жавоб беришган.

Саккизинчи берилган "Сизнингча, акциядорлар умумий йиғилишига акциядорлар иштирокини электрон тизим орқали амалга ошириб ҳамда электрон овоз бериш йўлга қўйилса тўғри бўладими?" де-

ган саволга респондентларнинг 56 фоизи (239 нафар) - "Розиман" ва 44 фоизи (187 нафар) - "Розимасман" деб жавоб беришган. Ушбу жавобларнинг аксарияти электрон овоз беришнинг онлайн йўлга қўйилишини маъқул кўришди.

Респондентлардан "Сизнингча, акциядорлар умумий йиғилишига акциядорлар иштирокини электрон тизим орқали ҳамда акциядорлар иштирокини таъминлаш орқали ҳам олиб борилса?" деб сўралганда: 36 фоизи (81 нафар) - "Розимасман", 47 фоизи (200 нафар) - "Розиман" ва қолган 17 фоизи (145 нафар) - "Фарқи йўқ" деб жавоб беришган. Респондентларнинг 200 нафари акциядорлар умумий йиғилишига электрон тизим орқали овоз бериш ҳамда акциядорлар иштироки асосида шакллантиришни маъқул кўришган.

Респондентлардан "Жамиятнинг акциядори сифатида менга жамият фаолияти ва корпоратив тадбирлар тўғрисидаги маълумотларнинг асосий манбаси бу?" деб сўралганда: 19 фоизи (81 нафар) - "Жамиятнинг расмий веб-сайти", 29 фоизи (123 нафар) - "Оммавий ахборот воситалари", 32 фоизи (136 нафар) - "Электрон почта" ва 20 фоизи (85 нафар) - "Жамият ходимлари билан мулоқотда бўлиш орқали" деб жавоб беришган. Ушбу жавоблар таҳлили шуни кўрсатадики, аксарият респондентлар жамият фаолияти ва корпоратив тадбирлар тўғрисидаги маълумотларни оммавий ахборот воситалари ва жамиятнинг расмий веб сайтидан олишини маълум қилган.

Кейинги, "Жамият веб сайтида шахсий кабинет орқали ўз акцияларингиз, дивидендларингиз ва жамиятнинг корпоратив тадбирлари тўғрисидаги маълумотлар олишни, шунингдек, ушбу шахсий кабинетингиз орқали Сизни қизиқтирган саволлар беришни хоҳлайсизми?" деган саволга респондентларнинг 67 фоизи (286 нафар) - "Ҳа" ва 33 фоизи (140 нафар) - "йўқ" деб жавоб беришган. Демак, респондентларнинг аксарият қисми акциядорларнинг шахсий кабинетлари бўлишини хоҳлашини кўрсатишди.

Респондентлардан "Агарда "Ўзбеккўмир" АЖнинг расмий мобил илова дастури жорий этилса, Сиз ушбу дастурдан жамият фаолиятига боғлиқ янгиликларни олишни бошлармидингиз?" деган саволга 22 фоизи (94 нафар) - "Ҳа, ишлатиб қўрардим", 32 фоизи (136 нафар) - "Ҳа, чунки бу қулай", 28 фоизи (119 нафар) - "Йўқ, тушунмайман мобиль қурилмалардан фойдаланишни" ва 18 фоизи (77 нафар) - "Йўқ, жамият ходимидан билишни маъқул кўраман" деб жавоб беришди. Ушбу жавобдан аксарият респондентлар жамият мобиль илова дастурини маъқул кўришини билдирган.

"Ўзбеккўмир" акциядорлик жамияти акциядорларининг йиллик умумий йиғилиши ҳар йили молия йили якунланганидан кейин, 6 ойдан кечиктирилмай ўтказилади. Ушбу йиллик умумий йиғилишда дивиденднинг миқдори ва дивидендларни тўлаш тўғрисида қарорлар қабул қилинади. Агарда ушбу молиявий маълумотларга аудиторлик хулосаси мавжуд бўлсагина акциядорларнинг умумий йиғилишида дивидендларни тўлаш тўғрисида қарорлар қабул қилинади¹⁰.

Ўзбекистон Республикасининг "Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида"ги 370-сонли Қонуни 62-моддаси (Акциядорларнинг умумий йиғилишини ўтказиш тўғрисидаги ахборот)да акциядорларнинг умумий йиғилишини ўтказиш тўғрисидаги хабар акциядорларнинг умумий йиғилиши ўтказиладиган санадан камида етти кундан кечиктирилмай¹¹ маълум қилиниши кўрсатилган. Юқоридагилардан шуни хулоса қилиш мумкинки, ушбу акциядорларга маълумотлар етиб бориши учун муддат озлик қилади. Тадқиқот натижалари шуни кўрсатдики, акциядорларга ушбу хабар умумий йиғилиш куни ўтиб кетганидан кейин етиб борган, айрим ҳолларда эса акциядорларнинг иш жойидан рухсат олиш учун ҳам вақт кетган ва бу акциядор иш-тироқи таъминланишига халақит берган.

Юқорида берилган маълумотларга таянган ҳолда қуйидаги таклифларни ишлаб чиқдик:

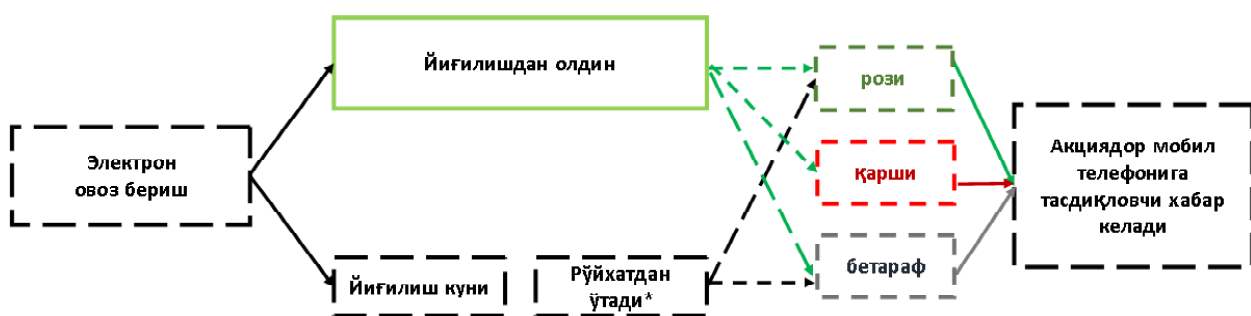
биринчидан, "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамияти акциядорларининг жамият веб сайтида ҳар бир акциядор учун шахсий кабинетини шакллантириш керак. Ушбу шахсий кабинет орқали акциядор акциялари тўғрисида, қанча дивиденд тўланганлиги, жамият фаолияти билан боғлиқ янгиликлар билан танишиб боришига имкон яратилади. Шунингдек, акциядор ўзини қизиқтирган савол ёки тушунмовчиликларни ҳам ўз кабинетига кириб, ҳал қилиши мумкин бўлади;

иккинчидан, акциядорларнинг умумий йиғилишида онлайн овоз беришни жорий этиш керак. Чунки акциядорлардан олинган маълумотлар шуни кўрсатдики, акциядорларнинг умумий йиғилишга қатнашиши ҳамда уларни жамият томонидан йиғиш қўшимча харажатларни талаб этади, жумладан, 500 нафар (жамият барча акциядорларининг 6 фоизи) акциядорни бир жойга йиғиш учун акциядорлик жамияти бирор-бир меҳмонхонани ижарага олишига тўғри келади, ҳозирги кун (май, 2019)да пойтахтдаги "Intercontinental" меҳмонхонасининг Амир Темур анжуманлар хонасининг ижара нархи 18 млн. сўм ва "Hayat" меҳмонхонасида эса 15-20 млн. сўм атрофида бўлади. Кўриниб турибдики, агарда жамият барча акциядорларини бир жойга йиғадиган бўлса, бу жамият харажатларининг ошиб кетишига олиб келади. Шунинг учун онлайн овоз бериш жамият учун фойдалидир. Ушбу 2-расмда, онлайн овоз бериш механизми кўрсатилган;

учинчидан, акциядорларнинг онлайн овоз беришининг 2-расмда кўрсатилган механизм асосида амалда жорий этилиши акциядорларга ва акциядорлик жамиятига ҳам фойдали бўлади. Шунингдек, ушбу онлайн овоз беришнинг яна бир қулайлиги акциядор акциядорларнинг умумий йиғилиши бўлиш кунини кутмасдан ҳам ўзи учун қулай бўлган вақтда овоз бериши мумкин бўлади, фақат умумий йиғилиш бўладиган кунига 2 кун қолганида овоз бериш тўхта-тилади. Акциядорларнинг икки хил йўл билан овоз бериш қуйидаги кўринишда бўлади (3-расм).

2-расм. "Ўзбеккўмир" АЖ акциядорларининг онлайн овоз бериш механизми¹².

*Иштирок этувчилар рўйхатидан қайтадан ўтиш

3-расм. "Ўзбеккўмир" АЖ акциядорларининг электрон овоз бериш механизми¹³

"Ўзбеккўмир" акциядорлик жамияти акциядорларининг умумий йиғилишида иштирок этишнинг икки хил усулини тақдим этдик. Ушбу электрон овоз бериш механизми акциядорлар учун олдиндан овоз бериш имконияти билан бир қаторда, акциядорларга акциядорларнинг умумий йиғилиши бўлаётган вақтда ҳам қатнашиш имконини беради ва бу акциядорлик жамияти ва унинг акциядорлари учун ҳам қулайликлар яратади;

тўртинчидан, "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамияти расмий мобил дастурий иловасини ишлаб чиқиш лозим. Чунки хар қандай корхонанинг электрон тизимда фаолият юритиши нафақат ўзига, шунингдек, mijozларга ҳам қулайликлар яратади. Интернет оламида катта мавқега эга бўлган

"Google" МЧЖ мобил илова корхона фаолиятига қанчалик муҳимлигини аниқлаш мақсадида тадқиқот ўтказди¹⁴. Ушбу тадқиқотда 58 фоиз мобил телефон фойдаланувчилари маҳсулот нархлари, чегирмалари ва бошқа ишлаб чиқарувчилар маҳсулотларини таққослаш учун Интернетдан фойдаланганини билдирган бўлса, 66 фоиздан ортиқ респондент ҳафтасига камида бир марта керакли маҳсулотларини онлайн сотиб олганини билдиришган. Шунингдек, дунёда тўртинчи ўринда турувчи маркетинг тадқиқотлари олиб боровчи "Growth from knowledge" (Gfk)¹⁵ институтининг 2016 йилдаги тадқиқот натижалари шуни кўрсатдики, мобил иловалар орқали харидларни амалга оширувчиларнинг 76 фоизини 30 ёшдан кичик, 47 фоизини 30-54 ёш атро-

фидаги харидорлар ташкил қилган¹⁶. "Flurry Analytics"¹⁷ таҳлилий агентлигининг маълумотига кўра, мобил телефондан фойдаланувчиларнинг 90 фоизи ўз мобил телефонидаги мобил илова дастурларидан фойдаланиш учун ўз вақтини сарфлар экан¹⁸. "Internet World Stats"¹⁹ статистика маълумотларига эътибор қаратадиган бўлсак, ҳозир (май, 2019)да дунёнинг 7.716 млрд. аҳолисининг 4.383 млрд. (56.8 фоиз)и Интернет фойдаланувчиларидир.

"Ўзбеккўмир" акциядорлик жамиятининг мобил дастурий иловани жорий этиши жамият фаолияти тўғрисидаги маълумотларнинг тарқалиш ҳажмининг ошишига, шунингдек, инвестор, акциядорлар, хом ашё етказиб берувчилар ва кўплаб бошқа жамият фаолиятига қизиқувчилар учун маълумот олишни тезлаштиради, шунингдек:

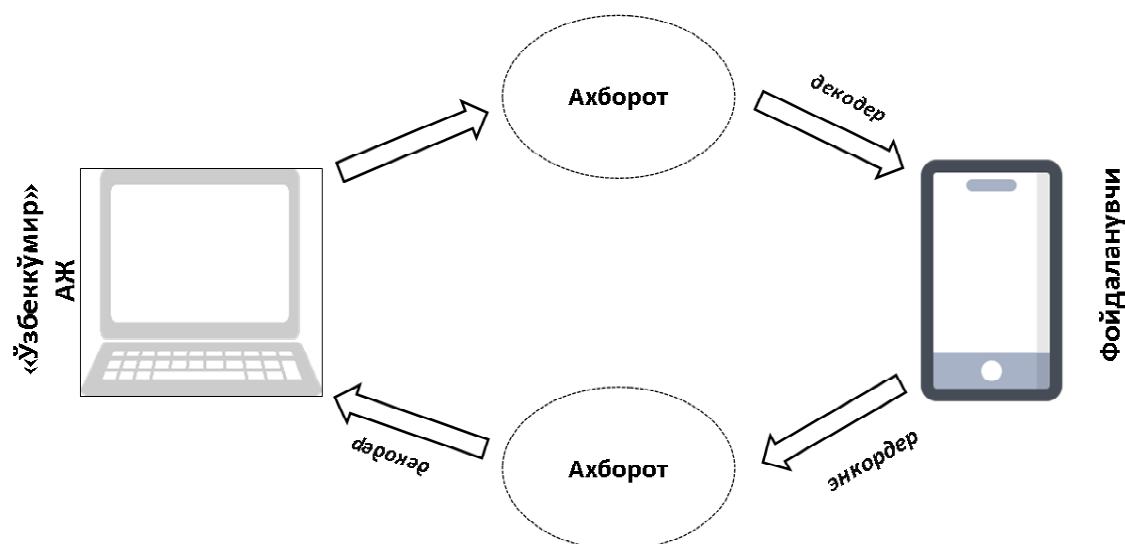
1. Акциядорларга жамият фаолиятини мунтазам кузатиб бориш имконини беради.

2. Мобил илова дастури орқали жамият томонидан ишлаб чиқариладиган маҳсулот ва уларнинг нархи тўғрисидаги маълумотлар ҳамда жамият фаолияти билан боғлиқ янгиликлар тез ва осон тарқалади.

3. Жамият фаолиятини яхшилаш учун бирламчи манбалардан сўровномалар ўтказишга имкон яратилади.

4. Жамият фаолиятининг ривожланиши учун тўсиқ бўлаётган муаммоларни аниқлаш ва уларни қисқа вақт ичида бартараф этиш мумкин бўлади.

Қуйидаги 4-расмда "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамиятининг мобил дастурий иловасининг ишлаш механизми кўрсатилган бўлиб, унда юқорида жамият фаолияти билан боғлиқ маълумот мобил илова дастурига жойлаштирилади ва фойдаланувчи жойлаштирилган хабарни олади.

4-расмда "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамияти мобил дастурий иловасининг ишлаш механизми²⁰

Шунингдек, ушбу дастурдан жамиятнинг миждозлари ҳам фойдаланишлари мумкин. Жамиятнинг веб сайтига киришдан кўра, бу мобил илова тезроқ маълумотлар олиш ва ўз навбатида, жамият маҳсулотларига буюртма бериш, бўлажак инвесторларга эса жамият фаолияти билан танишиш имкониятини беради;

5. Ўзбекистон Республикасининг "Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида"ги 370-сонли Қонунининг 62-мод-

даси (Акциядорларнинг умумий йиғилишини ўтказиш тўғрисидаги ахборот)га ўзгартириш киритиш лозим. Жумладан, акциядорларнинг умумий йиғилишини ўтказиш тўғрисидаги хабар акциядорларнинг умумий йиғилиши ўтказиладиган санадан камида йигирма бир кундан кечиктирилмай ва акциядорларнинг умумий йиғилишини ўтказиш тўғрисидаги хабар Корпоратив ахборотнинг ягона порталида ҳам эълон қилиниши мақсадга мувофиқдир.

Манба ва адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида"ги ПФ-4947-сонли Фармони // <http://lex.uz/docs/3107036>

2. Uzbekistan 2035, <http://uzbekistan2035.uz/wp-content/uploads>

3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг расмий веб-сайти. Манба: <https://president.uz/uz/2414>, Кўрилди: 11.03.19

4. Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги, <http://uza.uz/oz/business/2021-yilgacha-zbekistonda-k-mir-azib-olish-azhmi-ikki-baroba-04-02-2018>

5. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 6-сон, 70-модда, 20-сон, 354-модда, 23-сон, 448-модда, 37-сон, 982-модда; Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 31.07.2018 й., 06/18/5483/1594-сон

6. "Ўзбекэнерго" акциядорлик жамияти, Кўмир саноати, Манзил: <http://www.uzbekenergo.uz/uz/activities/coal-industry/>, Кўрилди: 01.03.20218

7. "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамияти-маълумотлари асосида.

8. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 7 мартдаги ""Ўзбеккўмир" акциядорлик жамиятини бошқариш самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПҚ-4234-сон Қарори, // <http://www.lex.uz>

9. "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамиятининг муҳим фактлари, 28.12.2018 ҳолат бўйича, // <http://www.uzbekcoal.uz/analytics/muhimfaktlar28122018.pdf>

10. "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамиятининг низоми 2018.

11. Ўзбекистон Республикасининг Қонуни "Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси қонунига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида, // <http://www.lex.uz/docs/2382409>

12. Муаллиф томонидан ишлаб чиқилган.

13. Муаллиф томонидан ишлаб чиқилган.

14. Google, <https://storage.googleapis.com/think/docs/app-marketing-mobile-shopping.pdf>

15. The GfK SE is Germany's largest market research institute, and the fourth largest market research organisation in the world, after Nielsen Company, Kantar Group and Ipsos. It was founded by an association of university teachers, among them Ludwig Erhard

16. GfK, Annual report 2016/2017 // https://www.nim.org/sites/default/files/medien/359/dokumente/gfk_verein_annual_report_eng_2017.pdf

17. Flurry Analytics is a free tool that most app developers use to track user data - it's so ubiquitous it can be found in 400,000 apps on 1.2 billion devices all over the world. On average, each device is running about 7-10 apps with Flurry, which means the company can collect as much as 3 terabytes of data each day.

18. Simon Khalaf, SVP Publishing Products, // <https://flurrymobile.tumblr.com/post/127638842745/seven-years-into-the-mobile-revolution-content-is>,

19. Internet World Stats is an International website that features up to date World Internet Users, Population Statistics, Social Media Stats and Internet Market Research Data, for over 243 individual countries and world regions

20. Муаллиф томонидан ишлаб чиқилган.

Ахборот тизимларидан самарали фойдаланиш асосида "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамияти бошқарувини такомиллаштириш усуллари

Анвар Гафуров,

Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги

Давлат бошқаруви академияси

таълим докторанти

Аннотация: мақолада "Ўзбеккўмир" акциядорлик жамияти бошқарувини такомиллаштириш усуллари асосий эътибор қаратилган. Акциядорлик жамияти ва жамиятнинг акциядорлари ўртасидаги муносабатларни такомиллаштириш йўллари ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: "Ўзбеккўмир", акциядорлик жамияти, жамиятнинг акциядорлари.

**Методы развития управления
акционерного общества "Узбеккомир"
на основе эффективного использования
информационных систем**

Анвар Гафуров,

*докторант Академии государственного
управления при Президенте Республики
Узбекистан*

Аннотация: статья посвящена методам развития управления акционерной компанией "Узбеккумир". Суть статьи ориентирована на предоставление научных предложений, которые развивают отношения между компанией и ее акционерами.

Ключевые слова: "Узбеккумир", акционерное общество, акционеры компании.

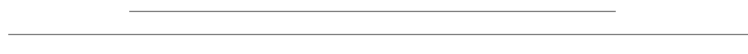
**The development methods of
"Uzbekko'mir" joint-stock company's
governance on basis of effective use of
information technologies**

Anvar Gafurov,

*PhD student at the Academy of Public
Administration under the President of
Republic of Uzbekistan*

Abstract: the article focuses on the development methods of "Uzbekkumir" joint-stock company's governance. The main point of the article is oriented to provide scientific proposals that develop relations between company and its shareholders.

Key words: "Uzbekkumir", joint-stock company, shareholders of the company.

Босишга 26.06.2019 йилда рухсат этилди.
Бичими 60x84 1/8. Нашр босма табоғи 11.1
Адади 90 нусха.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси
босмахонасида чоп этилди.

Гувоҳнома №10-3723. 21.06.2016 й.
Тошкент, Ислом Каримов кўчаси, 45.